

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

F. K   erli adına
Respublika Uşaq Kitabxanası

Qəhrəmanlıq v   iftixar tariximiz

20 Yanvar faciəsi ilə baėlı mərkəzi kitabxanaların uşaq   b  ləri, MKS-nin   h  r, qəsəbə, kənd kitabxana filialları   c  n hazırlanmış metodik vəsait

Bakı – 2018

Tərtibçilər:

**Könül Səmədzadə
Sevil Əhmədova**

Redaktor:

Könül Ağazadə

**İxtisas redaktoru və
buraxılışa məsul:**

Şəhla Qəmbərova
Əməkdar Mədəniyyət işçisi

Qəhrəmanlıq və iftixar tariximiz: 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı mərkəzi kitabxanaların uşaq şöbələri, MKS-nin şəhər, qəsəbə, kənd kitabxana filialları üçün hazırlanmış metodik vəsait / Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, F. Köçərli ad.Respublika Uşaq Kitabxanası ; tərt.ed. K. Səmədzadə; ixt.red. və burax.məsul Ş. Qəmbərova ; red. K. Ağazadə. - Bakı: F. Köçərli ad.Respublika Uşaq Kitabxanası, 2018. - 26 s.

©F. Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası, 2018

Tərtibçidən

XX əsr tarixinə insanlığa və bəşəriyyətə qarşı ən amansız və dəhşətli cinayətlərdən biri də 20 Yanvar faciəsidir. Xalqımızı qəlbən sarsıtmış bu faciənin başvermə səbəbləri ilə bağlı zaman-zaman müxtəlif rəylərə rast gəlinməyə də, bütün əks mövqelər məhz bir nöqtədə kəsişir: bu tarixi gündə Azərbaycan xalqı əsrlər boyu qəlbində yaşatdığı milli azadlıq və istiqlal istəyindən geri çəkilməyəcəyini, bu müqəddəs amal uğrunda, hətta canından belə keçməyə hazır olduğunu bütün dünyaya nümayiş etdirdi.

Azərbaycan xalqının minilliklərlə ölçülən zəngin və şərəfli tarixində həm qəhrəmanlıq, həm də faciə səhifələri bir-birini əvəz etmiş, nəsil-dən-nəslə qan yaddaşı və gen vasitəsilə ötürülmüşdür. Tariximizin 20 Yanvar səhifəsinin unikallığı isə ondadır ki, o eyni vaxtda həm faciə, həm də qəhrəmanlıq nümunəsidir.

Bəli, elə bu qəhrəmanlıq və faciə hissimizi bir daha yada salmaq biz kitabxanaçıların ən ümdə vəzifəsidir. Xalqımızın bu qanlı olayla bağlı oxucularımıza təqdim etdiyimiz metodiki vəsaiti hazırlamaqda məqsədimiz hər iki anlamı özündə birləşdirən 20 Yanvar faciəsinə nəzər yetirib, bir sıra suallara cavab axtarmaqdır. Metodiki vəsait əsasən üç bölmədən ibarətdir.

I Bölmə. 20 Yanvar faciəsi.

II Bölmə. 20 Yanvar faciəsinə həsr olunmuş tədbirlərin keçirilməsi.

I Bölmə

20 Yanvar faciəsi

Azərbaycan xalqının yaddaşına əbədi həkk olunmuş 1990-cı ilin Qanlı Yanvarından 28 il ötür. Həmin gün azadlıq, istiqlaliyyət uğrunda küçələrə, meydanlara çıxan Azərbaycan xalqına qarşı törədilmiş ağılasıgmaz terror aktı dəhşətli bir cinayət hadisəsi kimi tarixə düşmüşdür. Həmin gün müstəqillik istəyi ilə həmrəylik nümayiş etdirən dinc əhaliyə qarşı həyata keçirilən cəza tədbiri Beynəlxalq İnsan Haqları Bəyannaməsinin və bu sahədə qəbul olunmuş digər konvensiyaların müddələrinin kobud şəkildə pozulması demək idi. Artıq çökməkdə olan sovet rejimi son günlərində bütün tarixi ərzində törətdiyi cinayətlər sırasına misli görünməmiş bir vəhşilik aktı da əlavə etdi. 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə təpədən-dırnağa qədər silahlanmış sovet ordusu hissələri heç bir xəbərdarlıq edilmədən Bakı şəhərinə və Azərbaycanın bir sıra digər rayonlarına yeridilərək Azərbaycan xalqına vəhşicəsinə divan tutdu. Torpaqlarının bir qarışını da düşməne qıymayan xalq ayağa qalxmış, “Torpaqdan pay olmaz!” deyərək etiraz səsini ucaltmışdı. Öz konstitusiyaya hüquqlarının bərqərar edilməsi tələbi ilə küçə və meydanlara çıxan dinc əhali qəflətən gülləboran edildi, insanlar hətta faşistlərin də törətmədikləri qəddarlığa məruz qaldılar. Küçə və meydanlar insan qanına boyandı. Yüzlərlə dinc əhali qətlə yetirildi, ağır yaralandı, ömürlük şikəst oldu. Bu qanlı terror aktı barədə bütün dünyaya məlumat yayıldı.

1990-cı il yanvarın 19-da Mixail Qorbaçov SSRİ Konstitusiyasının 71-ci maddələrini kobud şəkildə pozaraq Bakıda fəvqəladə vəziyyət elan olunması haqqında fərman imzaladı. Lakin buna baxmayaraq, Bakıda dinc əhaliyə divan tutulması üçün hazırlanmış plan məxfi şəkildə həyata keçirildi. İlk növbədə, Azərbaycan televiziyasının enerji bloku partladıldı. Bu əməliyyat yanvarın 19-da həyata keçdi. Respublika üzrə televiziya verilişləri dayandırıldı. Gecə isə qoşun fəvqəladə vəziyyət elan olunmasından xəbərsiz əhaliyə amansız divan tutdu. Günahsız insanları tankların altında xıncım-xıncım edərək, qadağan olunmuş güllələrlə qətlə yetirərək bəşər tarixində görünməyən vəhşiliyə əl atdı. Bakıda fəvqəladə vəziyyətin elan olunması haqqında məlumat isə əhaliyə yanvarın 20-də səhər saat 7.00-da respublika radiosu ilə bildirildi. Buna qədər yüzlərlə insan qətlə yetirilmiş, çoxlu sayda insan isə ağır vəziyyətdə xəstəxanalara yerləşdirilmişdi. Nəticədə ölənlərin sayı 137-yə çatdı. 700-dək adam ağır bədən xəsarəti aldı, 800 nəfərdən çox Azərbaycan vətəndaşı qanunsuz həbs edildi. Həlak olan dinc sakinlər arasında uşaqlar, qocalar, gənclər və qadınlar var idi.

Ümummillə lider Heydər Əliyev yenidən siyasi hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra bu dəhşətli cinayət hadisəsinə obyektiv qiymət verildi. Məhz ulu öndərin təklifi ilə 1994-cü ildə 20 Yanvar hadisələrini yetərincə qiymətləndirmək istiqamətində addımlar atıldı. Böyük tarixi şəxsiyyətin fərmanı ilə 137 nəfərə 20 Yanvar şəhidi adı verilmiş, onların ailələrinə birdəfəlik yardım göstərilmişdir.

Ümummillə lider 20 Yanvar günü imperiya qoşunları qarşısında mərdi-mərdanə dayanan Azərbaycanın mərd oğul və qızlarının bu dəyanətini çox yüksək qiymətləndirərək demişdir:

“Azərbaycan xalqı 20 Yanvarda hərbi, siyasi, mənəvi təcavüzə məruz qalsa da, öz tarixi qəhrəmanlıq ənənələrinə sadıq olduğunu, Vətənin azadlığı və müstəqilliyi naminə ən ağır sınaqlara sinə gərmək, hətta şəhid vermək əzmini bütün dünyaya nümayiş etdirdi. 1990-cı ilin Qanlı Yanvarında Azərbaycanın azadlığı və müstəqilliyi uğrunda şəhidlik zirvəsinə ucalmış Vətən övladları özlərinin fədakarlığı, şəhidliyi ilə xalqımızın qəhrəmanlıq salnaməsinə parlaq səhifə yazdılar. Bu gün Azərbaycan xalqı özünün milli mənliliyini qorumaq üçün canlarından keçən övladları ilə fəxr edir”.

Bakının ən yüksək, ən gözəl nöqtələrindən birində hər bir azərbaycanlı üçün müqəddəs and yerinə çevrilmiş bir yer var: Şəhidlər Xiyabanı. Ölkəmizə rəsmi səfərə gələn xarici qonaqlar Şəhidlər Xiyabanına aparılır, Vətən uğrunda canlarını qurban verən mərd oğul və qızlarımızın məzarları üstünə gül dəstələri qoyulur, onların unudulmaz xatirələri yad edilir. Ümummilli lider Heydər Əliyevin yolunu ləyaqətlə davam etdirən möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev şəhid ailələrinə böyük diqqət və qayğı göstərir, onları yeni mənzillərlə təmin edir, digər ehtiyaclarını ödəyir. Dövlət başçımızın göstərişi ilə Şəhidlər Xiyabanında hər il abadlıq və yenidənqurma işləri aparılır. Vətənimizin müstəqilliyi, azadlığı uğrunda canlarını qurban verən mərd oğul və qızlarımızın əziz xatirələri qəlbimizdə həmişə yaşayacaq. 20 Yanvar faciəsi istiqlalıyyətə can atan xalqımızın mübarizliyini, qəhrəmanlığını, qorxmazlığını, cəsarətini nümayiş etdirdi. Xalqın qanı bahasına qazanılmış müstəqillik əbədi və daimidir.

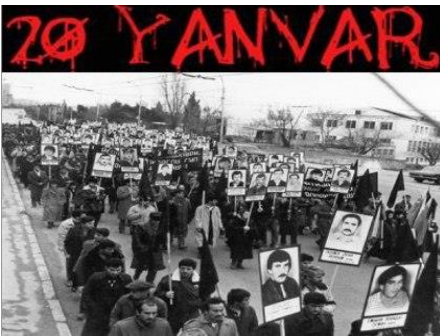
Xalqımız 1990-cı ilin 20 Yanvar faciəsini heç vaxt unutmayacaqdır. Çünki o, ayrı-ayrı insanlara edilən qəsd, təcavüz deyildi, bu, bütün Azərbaycan xalqına, Azərbaycan ölkəsinə edilən hərbi təcavüz idi. Bu təcavüz nəticəsində həlak olanlar xalq qəhrəmanlarıdır, onlar millətimizin qəhrəmanlarıdır.

Ümumilli lider Heydər Əliyev

II Bölmə

20 Yanvar faciəsinə həsr olunmuş tədbirlər

Bəli, bu qanlı olaydan nə az, nə çox düz 28 il ötür. Bu münasibətlə respublikanın hər bir yerində tədbirlər planı hazırlanmışdır. Hər il olduğu kimi bu il də şəhidlərimiz yad olunur, onların xatirəsinə dualar oxunur. 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı respublikamızın hər bir müəssisəsində olduğu kimi F. Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasında da tədbirlər planı hazırlanmışdır. Tədbirlər planına kitab sərgisini, foto sərgini, rəsm və inşa müsabiqələrini, xatirə gecələrini, şeir müsabiqələrini, ədəbi-bədii kompozisiya və s. başqa tədbirləri daxil etmək olar.

Təşkil olunacaq kitab sərgisi müxtəlif başlıqlar altında ola bilər. Məsələn: “Azərbaycan xalqının qəhrəmanlıq salnaməsi”, “20 Yanvar faciəsi tariximizin qanlı, həm də şanlı səhifəsidir”, “Tarixin qan yaddaşı”, “20 Yanvar həm hüzn, həm də milli qürur günümüzdür”, “Başın sağ olsun, Vətən!”, “Qanlı faciə”, “20 Yanvar – Azadlığa gedən yolun zirvəsi” və s.

“20 Yanvar – Azadlığa gedən yolun zirvəsi” adlı sərginin sxemini veririk:

1. Başlıq: “20 Yanvar – Azadlığa gedən yolun zirvəsi”;
2. “Tarixin qan yaddaşı” adlı fotostend;
3. Sitatlar;
4. Dövri mətbuatda çap olunan məqalələrin kartotekası;
5. 20 Yanvar faciəsinə aid nəşr olunan kitabların siyahısı.

Qeyd. Kitabxanamızın biblioqrafiya şöbəsi 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı “20 Yanvar mövzusu bədii ədəbiyyatda” adlı materialı tam mətnlə www.clb.az saytına yerləşdirmişdir.

Görkəmli şəxsiyyətlərin 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı söylədikləri fikirlər:

XX əsr tarixində totalitarizmin törətdiyi ən qanlı terror aktlarından biri olan 20 Yanvar faciəsində Azərbaycan xalqına qarşı işlədilmiş cinayət, əslində, bəşəriyyətə, humanizmə, insanlığa qarşı həyata keçirilmiş dəhşətli bir əməldir. Həmin cinayəti törədənlər indiyədək öz cəzalarını almamışlar. Xalqımız əmindir ki, müqəssirlər tarix, bəşəriyyət, eləcə də Azərbaycan xalqı qarşısında cavab verməli olacaqlar.

Heydər Əliyev
Ümummilli lider

20 Yanvarda sovet rejiminin hərbi, siyasi və mənəvi təcavüzünə məruz qalmış Azərbaycan xalqı öz tarixi qəhrəmanlıq ənənələrinə sadıq olduğunu bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Azərbaycanda haqq-ədalətin müdafiəsi yolunda canlarından keçmiş Vətən övladları Qanlı Yanvarda xalqımızın qəhrəmanlıq salnaməsinə parlaq səhifə yazdılar.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Kitabxanada 20 Yanvar mətəm günü ilə əlaqədar keçiriləcək tədbirlərin siyahısına şeir müsabiqəsini də daxil etmək olar. Şeir müsabiqəsi oxucuların ən çox sevdiyi tədbirlərdən biridir. Bu tədbirə uşaqlar daha həvəslə hazırlaşır. 20 Yanvar şəhidlərinin əziz xatirəsinə yazılan şeir və poemaları oxuyub öyrənirlər. Bununla onlar şəhidlərimizin xatirəsini daha ehtiramla yad etmiş olurlar. Tədbiri hazırlayan kitabxanaçı şeir müsabiqəsini orta və yuxarı sinif şagirdləri arasında keçirsə

daha yaxşı olar. Şəhidlərimizin əziz xatirəsinə yüzlərlə, minlərlə şeir və poemalar yazılmışdır.

20 Yanvar faciəsi ilə əlaqədar kitabxanaçılar tez-tez məktəblərdə olub, şagirdlərə bu tarixin bizim xalqımız üçün nə qədər önəmli və vacib olduğu ilə bağlı söhbətlər aparmalı, sual-cavab gecələri təşkil etməli və anket sorğuları tərtib edib oxuculara paylamalıdırlar. Bu kimi tədbirlər gələcək nəslin təlim-tərbiyyəsində, vətənpərvər kimi böyüməsində böyük rol oynayır. Kitabxanada uşaqlarla 20 Yanvar hadisələri ilə bağlı sual-cavab gecəsi də keçirilə bilər. Sual-cavab gecəsinin nümunəsini təqdim edirik:

1. 20 Yanvar 1990-cı il... Bu tarixi necə adlandırmaq olar?

Bu tarix Azərbaycan xalqının hünər və qeyrət tarixidir.

2. 1990-cı il 20 Yanvar faciəsində neçə günahsız insan qətlə yetirilmişdir?

Qanlı Yanvar hadisələrində 137 şəhidimiz qətlə yetirilmişdir.

3. 20 Yanvar tarixi ilə bağlı hansı şeir, poema və əsərlərin adlarını çəkə bilərsiniz?

Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadənin “Şəhidlər”, N. Həsənzadənin “Şəhidlər xiyabanı”, Qabilin “Mərsiyə”, Fikrət Qocanın “Şəhid anası” və s. şeirləri misal göstərə bilərik.

4. 20 Yanvar tarixindən neçə il ötür?

Qanlı 20 Yanvar tarixindən 28 il ötür.

5. 20 Yanvar hadisələrinin şərəfinə ucaldılan abidənin adı nədir və bu abidə Bakının hansı küçəsində ucaldılıb?

20 Yanvar faciəsinin şərəfinə ucaldılan abidə Bakının “20 Yanvar” dairəsində “20 Yanvar – abidə kompleksi” adı ilə ucaldılıb.

Tədbir müğənni Mübariz Tağıyevin ifa etdiyi sözləri Nahid Hacızadəyə məxsus olan “Ulu Torpaq” adlı mahnının sədaləri ilə başa çatır.

20 Yanvar faciəsinə həsr olunmuş silsilə tədbirləri keçirmək hər birimizin vətəndaşlıq borcumuzdur. Bu tədbirlər siyahısına xatirə gecəsinə də əlavə etmək məqsədəuyğun olardı. Belə ki, xatirə gecəsinə kitabxanaçı bir sıra qonaqları dəvət edə bilər. Tədbirə şair və yazıçılarımızla yanaşı, ədəbiyyat müəllimləri və bu faciədə şəhid olmuş Ülvi Bünyadzadənin valideynləri dəvət alır.

“Ülvi hisslərdən şəhidlik zirvəsinə” adlı ədəbi kompozisiyanın ssenarisini təqdim edirik.

“Şəhidlər” mahnısının sədaları ilə aparıcılar səhnəyə daxil olur.

I Aparıcı: Azərbaycan xalqının tarixində iki milli intibah dövrünü xüsusilə qeyd etmək lazımdır. Bunlardan birincisi XIX əsrin axırları XX əsrin əvvəlləri idisə, digəri 1988-ci ildən başlanan və ancaq oyanış mərhələsini keçə bilən o izdihamlı illər idi. İkinci hadisə, təəssüf ki, hələ də öz elmi-fəlsəfi təhlilini tapmamışdır. Bu elə bir dövr idi ki, bir tərəfdən, qarşıda imperiya buxovlarından azad olmaq şansı, müstəqillik perspektivi görünürdü, digər tərəfdən milli varlığın rəmzlərindən biri olan Vətən torpağına qəsd edilmişdi. Həmin dövr hamımız üçün ağırlı, həyəcanlı və eyni zamanda ümidli bir dövr kimi yadda qalmışdır. Hamı hər gün, hər saat həm də nə isə qorxulu, sevincli bir şey gözləyirdi. Kimin ki, yeniyetməlik çağı bu dövrə düşmüşdü, onlar gözlərini açıb bu təzadlar içərisində yol seçmək məcburiyyətində idilər. Kim ki Ülvi kimi hələ gənclik dövründə ikən yetkinlik məqamına çatmışdı, o, hisslərini şeirlərində, düşüncələrini məqalələrində, iradi əzmini əməllərində ifadə edirdi.

II aparıcı: Ən dərin dərələr, müdhiş yarğanlar,
Əlçatmaz dağların özülü olur.
Gülüşlər, haraylar, ahlar, amanlar,
Həmişə yan-yana düzülü olur.

Bəli, bu dövr faciələr dövrü idi. Bu dövr həm də qəhrəmanlıq, cəngavərlik dövrü idi. Yeniyetmə gənclərin elə küçələrdəcə avtobuslara minib birbaşa cəbhəyə, döyüşə tələsdiyi, qanların qaynadığı, hisslərin coşduğu, bəzən on illərlə dərk edilə bilməyən milli mənləyin bir anda dərk edildiyi hümmət zamanı idi, qeyrət zamanı idi! Amma kimlərsə hələ qabaqcadan özünü bu qeyrət məqamına hazırlamışdı. Damla-damla dolmuş, misra-misra yazılmış bir tale!

(Ülvi Bünyadzadəyə həsr olunmuş video slayd nümayiş olunur.)

II aparıcı: Axtarın elimin nə bəlasını,

Versin haqsızların haqq bəlasını!

Bəli, Ülvinin qələmə aldığı bu misralar hələ 1987-ci ildə yazılmışdı. Sanki şair qəlbinin uzaqgörən duyumu, intuisiyası məqamın yaxınlaşmasından xəbər verirdi və 17 yaşlı gənc artıq özünü öncədən bu məqama hazırlayırdı.

Mən qorxmuram uzaq yola çıxmaqdan,

Bu yolun ağrısından, acısından,

“Ölüm” adlı yuxusundan mən qorxmuram!

I aparıcı: Bəli, Ülvi Bünyadzadə sadəcə özünə, şeirinə çəkilmədi, “ölümünə çəkildi” və torpağına qatışaraq onu yağılara vermədiyinə əminliklə getdi. Bu gedişi ilə nəsillərə örnək oldu. Amma həm də böyük bir könül dəftərini, öz poetik pafosunu, lirik hüznünü də qalib yaşayanlara ərməğan etdi. Və bu mükəmməl poeziya abidəsi ilə bizimlə qaldı. Və öz milli “mən”ini yaradıcılığında ifadə etməklə millətlə qalmağın, həmişəlik qalmağın da örnəyi oldu.

I oxucu:

Bir qəm yüklü ürəyəm ki,

Aparammaz karvan məni

Mən Ülviyəm, kim atsa da,

Atmayacaq inam məni!

(*Ekranada həzin musiqi sədaları altında 20 Yanvar şəhidlərinin şəkilləri nümayiş olunur.*)

II oxucu: Hər kəsin var bir kəsi,
Mən bikəsin yox bir kəsi.
Darda qaldım gəl yetiş,
Ey kimsəsizlər kimsəsi...

Kitabxanada anım gecələrin keçirilməsi də vacibdir. **“Ağla, qərənfil, ağla”** adlı anım gecəsinin ssenarisini veririk. *Səhnə təzə-tər qərənfillərlə bəzədilir. Səhnənin divarından Azərbaycanın bayrağı asılır. 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı sitatlar səhnənin divarında öz əksini tapır. Tədbir musiqisi Rəşid Şəfəqin, sözləri Məmməd Aslanın **“Ağla, qərənfil, ağla”** mahnısının sədaları ilə başlayır. Səhnəyə oxucular daxil olur. **“Ağla, qərənfil, ağla!”** şeirini bir-bir səsləndirirlər.*

Sinələr güllə-güllə,
Qan axır, dönür gülə.
Qərənfillər ağlayır,
Düşməyə gülə-gülə.
Ağla, qərənfil ağla!

Qərənfillər qoşadı,
İkisi baş-başadı.
Sizdən qalan günləri
Qərənfillər yaşadı.
Ağla, qərənfil, ağla!

Qərənfil şəhid qanı,
Ağla, qərənfil, ağla!
Ağla, inlət meydanı,
Ağla, qərənfil, ağla!

Cavanlara qiydılar,
Tanklar altda qoydular,
Qanın içib doydular,
Ağla, qərənfil, ağla!...

(Aparıcılar səhnəyə daxil olurlar.)

I aparıcı: Heç bir xəyanət və fəlakət unudulmur. 1990-cı il yanvarın 20-də xalqımıza qarşı törədilmiş qanlı qırğın həm xəyanət idi, həm də fəlakət. Hər il yanvarın 20-də Şəhidlər xiyabanına gələnlər, bir tərəfdən xəyanət və fəlakətin səbəbkarlarını lənətləyir, digər tərəfdən qürur hissələrini gizlətmirlər. Axı şəhidlər tərədən dırnağacan silahlanmış qoşunun qabağından qaçmadı, bizə Vətəni necə sevməyi, azadlıq, müstəqillik uğrunda qurban getməyi öyrətdi, ölümləri ilə ölümsüzlük qazandı.

Hər il Şəhidlər xiyabanını ziyarət etməyə ölkəmizin müxtəlif bölgələrindən minlərlə insan gəlir. Siyasi əqidəsindən, dinindən və dilindən, təhsilindən və tutduğu vəzifəsindən asılı olmayaraq, bu adamlar qanlı cinayətin səbəbkarlarını lənətləyir, şəhidlərin ruhu qarşısında baş əyirlər.

(Oxucular Rafiq Yusifoğlunun “Şəhidlər xiyabanı” adlı şeirini söyləyirlər.)

I Oxucu:

Şəhidlər xiyabanı
Müqəddəs and yerimiz.
Mərmər daşlara hopub,
Bayatımız, şerimiz.

Bizə güllə dəyəndə,
Bu torpaq yaralanıb.
Onun sinəsi üstə
Məzarlar sıralanıb.

Mərdləri qorxutmayıb,
Namərdlərin gülləsi.
Hər qəbir azadlığa
Gedən yolun pilləsi...

II oxucu:

İgid oğullarımız
Cərgə ilə keçirlər,
Məzarların önündə
Diz çöküb, and içirlər.

Güllələri götürüb
Döyüslərə gedirlər.
Günahsız qurbanların
Ruhunu şad edirlər.

Şəhid məzarlarından
Gedən odlu güllələr,
Düşmənlərin başına
Alov saçar, kül ələr.

Geri dönər Xocalı,
Geri qayıdar Şuşa.
Şəhid ruhu şad olar,
Dönər bir qızıl quşa.

Qarabağ torpağının
Üstündə uçar, uçar.
Hamımızın qəlbində
Arzular çiçək açar.

I Aparıcı: Gəlin indi də “Tanrı müjdəsi” adlı mənsur poemaya qulaq asağ.

I oxucu: O gecə buludlar dənizə tərəf gədirdi. Nəydi qəsdı buludların? O gecə külək dənizdən gəlirdi. Nəydi sehri

küləklərin? Bulud dənizdən göz yaşı borc aldı. Dünyada hər şey onsuz da borcdu. Küləklər dənizdən qovdu buludu. Qovdu... Qovdu, isti gülləyə gələnlərin üstünə tuşladı. Bulud ağladı. Yaman ağladı.

Ağlaram, ağlar kimi,
Dərdim var dağlar kimi
Xəzəl olub töküldüm
Viranə bağlar kimi

II oxucu: O gecə Bakı küçələri kəfən geyinib sinələrini açmışdı. Sinə qalan yerdə kürək göstərməzlər düşmənin gülləsinə. Ağzından od püskürən əjdahalar o gecə yol azmışdılar. Orağ götürüb bənövşə ətirli ucaboy çinarlarımızı biçəcəkdilər. Qaranlıq gecədə Bakını qan iyi bürüyəcəkdə. Anamız Azərbaycan qara geyib göy bağlayacaqdı. O gecə heç kəs yatmamışdı. Güllə səşindən tir-tir titrəyən balalarımızın baxışları... Qaranlıq pəncərələrimizin arxasında göz yaşı axıdan ana-bacılarımız... Göy də... Yer də... sabahın belə açılacağından sanki xəbərdar idilər. Təəccüblü, vahiməli gözlərdən süzülən büllur damcılarda bir göynərti, bir nifrət yatırdı. Axı günahsız balalarımız, yeddi döşəkli bala kimi, quru yer üstə can vermişdilər... Allah onlara rəhmət eləsin! Məzarları nurla dolsun!

III oxucu: Mən aşıq əsdi neynim?
Səbrimi kəsdi neydim?
İl dostu ürək düşməni,
Mən belə dostu neynim?

Və üzü dost, içi düşmənin olan nadanların xislətindən anamız qara geyib göy bağladı. Və müqəddəs ziyarət yerimiz Şəhidlər Xiyabanına gəldi. Aramla gəlib birinci məzarın qarşısında dayandı. Bu vaxt torpaq dilləndi:

– Bala dağı yaman olur. Ağlama, buludum, ağlama. Bu qar sinəm üstə əbədidir. Sızlama, buludum, sızlama!

Gəl, gedək daş bulağa,
Suyu sərxoş bulağa.
Ana-bala həmdəm olub
Tökək qan-yaş bulağa

Ana: Fərizə balam! İlham balam!... Toy çıraqınız əllərinizin hərərəti üçün yaman qərubsəyir. Hesabla gərək indiyə nəvəm olaydı. Həvəngdə açı-ucu döyəydim balam üçün. Mən isə ürəyimi həvəng dəstəyinə çevirib dərd döyürəm indi.

Ana o biri üç məzarın önünə keçdi.

(Səhnənin bir tərəfində məzarlar(maket) görünür.)

Ana: Bax bu üç balam Vəfadar, Ülvi, Azər tələbə idilər. Vəfadar haqqın keşişçisi, Azər asudə vaxtı bəzəyən, Ülvi isə mənəvi dayağı olacaqdı yurdumun, – deyə ana Ülvinin məzarı önündə diz üstə çökdü. İlk kitab ilk övlad kimidir. Nübarının sevincini də dadmadın, gözümün işığı. Yazdığın xatirədən bildim ki, kitabının çıxacağına arxayınsanmış. Mübarək olsun! İndi qarına nəfəsin üçün dilənməyə gəlmişəm, əliboş qaytarma qəlbidağlı ananı!

Ana Ülvinin məzarını iyləyib, o biri məzara yan aldı.

Ana: İlqarım, Larisam, Vera qızım... Mənim kəpənək körpələrim... Kim qanadınıza toxundu belə? Ay İlqar bala! Axı övladda nəvə deyiblər. Mən sənə kiçik toyunda əl qaldırıb süzəndə qolum sınaıydı kaş! Nə biləydim toy mağarına girməyəcəksən? Nə biləydim bəy otağının qarısına qara qıfıl vurulacaq?

Ana diz üstə çöküb əllərini göyə qaldırdı.

– İlahi! Ay Tanrım! Niyə məni məkr və hiylənin qurbanı elədin? Bu ağ saçımın naləsini yerdə qoyma, ey böyük yaradan! – deyə bütün məzarlara əl uzatdı:

– Ey vətənimin Şəhid çiçəkləri! Daha heç bir şaxta, soyuq dondurmayacaq, üşütməyəcək sizi! Siz mənim qəzəb və nifrətimdən becəribsiniz! Daha Sizə ölüm yoxdur, balalarım!

(Səhnədən arxa tərəfdən səs gəlir.)

Sil göz yaşlarını, yaxşı sil, ana!
Oy düşməni görməsin ağlamısan sən.
Başını dik saxla, uca dağ kimi,
Məni sinəsində yaşadar vətən.

II aparıcı: Bəli, 20 Yanvar gününün Azərbaycan tarixində ölkəmizin azadlığı, müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizədə qəhrəmanlıq rəmzi kimi böyük əhəmiyyəti var. Hər şeydən əvvəl həmin gün Azərbaycan tarixinə “Azadlığa aparan yol” kimi düşdü. Digər tərəfdən, mənfur qonşumuza – təcavüzkar Ermənistana aydın oldu ki, Azərbaycan xalqı ərazisinin bir qarışını belə digər xalqlara güzəştə getməyəcək. Bu yolda canlarını qurban verəcək, sinələrini sipər edəcək, lakin geriyyə dönməyəcək 20 Yanvar şəhidləri kimi...

(Oxucular səhnəyə daxil olur. Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadənin “Şəhidlər” adlı şeirini söyləyirlər.)

I Oxucu: Qatil gülləsinə qurban gedirkən,
Gözünü sabaha dikdi şəhidlər.
Üç rəngli bayrağı öz qanlarıyla
Vətən göylərinə çəkdi şəhidlər.

Zalim öyünməsin zülmələriylə,
Minbir böhtanıyla, minbir şəriylə,
Həqiqət uğrunda ölümləriylə
Ölümü kamına çəkdi şəhidlər.

O şənbə gecəsi, o qətl günü
Mümkünə döndərdik çox namümkünü.
Xalqın qəlbindəki qorxu mülkünü,
O gecə dağıdıb sökdü şəhidlər.

Tarixi yaşadıb diləyimizdə,
Bir yumruğa döndük o gecə biz də.
Yıxıb gözəlliyi ürəyimizdə
Cəsarət mülkünü tikdi şəhidlər.

II Oxucu: Onlar susdurulan haqqı dindirər,
Qaraca torpağı qiymətləndirər.
Donan vicdanları qeyrətləndirər,
Axı, el qeyrəti çəkdi şəhidlər.

Bilirik, bu bəla nə ilkdi, nə son,
Ölürkən uğrunda bu ana yurdun.
Quzu cildindəki o qoca yurdun,
Doğru, düz şəklini çəkdi şəhidlər.

I aparıcı: Şəhidlik, həqiqətən də, qeyrət və hünər zirvəsidir. Hər kəsin də taleyinə bu müqəddəsliyə qovuşmaq yazılmır. Bəlkə də, ona görə Şəhidlər xiyabanı nəsillərin əbədi ziyarətgahına çevrilir. Həmişə onlarla fəxr edirik. Hər kəs bir ömrün sahibidir. Az-çox yaşamağından asılı olmayaraq bir gün son gəlir. Şəhidlər isə adilikdən çox uzaqdırlar. Onlar ölməzliyə qovuşublar. Nura qənşər bir yolun əbədi yolçularıdır.

Boy verir ürəkdə hünər nəğməsi,
Nəsillər dinləyir bu məğrur səsi.
Şəhidlər – Vətənin qələbə rəmzi,
Şəhid oğulları Vətən yaşadır!

II aparıcı: Əziz tədbir iştirakçıları! Bildiyiniz kimi, kinorejissor, ssenarist Vahid Mustafayev 1990-cı ildə baş vermiş 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı “Qanlı Yanvar” filmini çəkmişdir. Bu film tarixi əhəmiyyətli bir filmidir. “Qanlı Yanvar” filminin əsas sujet xəttində real hadisələr lentə alınıb. Bir neçə baş rol qəhrəmanının təmsalında bütöv bir xalqın susadığı müstəqillik ruhu uğrunda mübarizə canlandırılıb. Filmin çəkilişində beynəlmiləl kollektiv iştirak edib. Filmdə Azərbaycan inqilabçıları şəhərə girmiş işğalçı qoşunlara qarşı döyüşür, onlardan qisas almaq üçün mübarizə aparırlar. “Qanlı Yanvar” filmi, ümumiyyətlə, məhəbbət haqqında bir filmidir. Filmdə baş rolda oynayan Mehдинin məhəbbəti nişanlısı öldürüldəndən sonra Vətənə məhəbbətə keçir və o, inqilab hərəkətinə başçılıq edir.

Film 20 Yanvar faciəsinin 25-ci ildönümü ərəfəsində təqdim olunub.

Tədbir Azərbaycanın dövlət himni ilə başa çatır.

Kitab sərgilərində aşağıdakı şeir parçalarından istifadə etməklə sərgini daha da canlı, maraqlı etmək olar.

Müqəddəs Şəhidlər Xiyabanında,
Dəli bir ağlamaq keçir könlümdən

Alı Mustafayev
Əməkdar jurnalist

Azadlığı istəmirəm zərrə-zərrə, qram-qram,
İstəyirəm qolumdakı zəncirləri qıram, qıram!

Xəlil Rza Ulutürk

Xalq şairi

Sənə qalıb dəmir dözümlü,
Şəhidlərin düzümü-düzümü,
İnam, hünər, iki gözümlü,
Bu dünyada sənə qalıb!

Söhrab Tahir

Xalq şairi

Ruh günahkar can içində,
Zaman sağdı an içində,
Torpaq qaldı qan içində,
Cücərmədi əkdiyimiz.

Rüstəm Behrudi

Şair

Qeyrət ağır yüküdü, daşdı...
Hanı bu xalqın yaddaşı?
Bu millətin şəhidliyi,
Bəlkə ona Tarix ola!

Musa Ələkbərli

Şair

Ölmədik, əsarət qapılarını
Hələ qanımızla çox döyəcəyik,
Hələ qarşıdadır Şəhid ömrümüz.
Qərənfil altında qalan yollarda
Şəhid düşəcəyik, ölməyəcəyik!

Arif Abdullazadə

filologiya elmləri doktoru

Torpaq dilim-dilim, daş xana-xana...
Düşmüşəm qırmızı selə, tufana...
Qəhərdən büründü dağlar dumana,
Göz dağı çəkdilər Azərbaycana.

Xanlar Həmid
Şair

Azadlığa gedən yolun,
Məğrur “Şəhid körpüsü” var.

Adil Cəmil
Əməkdar jurnalist

Xain bəlli, tarix şahid, mətləb aydın, fikir qəti,
Zaman özü hakim olur, bağışlamaz xəyanəti
Yüz pərdələ, yüz malala, örtmək olmaz cinayəti
Haqq nahaqqın ağasıdır Şəhidlərim yatan yerdə.

Zəlimxan Yaqub
Xalq şairi

Mərmilər, silahlar gələndə dilə,
Anlar günə döndü, günlərsə ilə,
Amalı, qüdrəti, ölməzliyilə,
Ölümə qələbə çaldı Şəhidlər.

Tofiq Mütəllibov
Əməkdar incəsənət xadimi

Necə də qıydılar igid canlara,
Qəm odu çiləndi xiyabanlara.
Açıldı silinməz bir dağ, bir yara,
Sinəmdə yüz yaram göz-göz ağlayır

Hökumə Bülluri
Əməkdar incəsənət xadimi

Qeyrətlilər uyuyurlar burada,
Uşaq da var, qoca da var burada.
Heykəlləşib “Qara Yanvar” burada,
And yerimiz – Xiyabanı qoruyaq!

Əli Vəkil

Şair, tərcüməçi

Şəhidəm sönmərəm bil,
Torpağa dönmərəm bil,
Ürəklərdə yaşaram,
Canlıyam ölmərəm bil.

Akif Hüseyn

filologiya elmləri doktoru

Ədəbiyyat siyahısı

Azərbaycanlıların soyqırımı: tarixin qanlı salnaməsi. I cild. - Bakı : OSKAR NPM, 2012. - 446 s. : rəngli foto. - Kitab Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin əbədiyaşar xatirəsinə ithaf edilir.

Azərbaycanlıların soyqırımı: tarixin qanlı salnaməsi. II cild. - Bakı : OSKAR NPM, 2012. - 424 s. - Kitab Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin əbədiyaşar xatirəsinə ithaf edilir.

Bayandur İ. Qana bələnmiş tarix. - Bakı : Qanun, 2007. - 358 s.

Bünyadzadə Ü. Sənin oxşarın bənövşədi : seçilmiş əsərləri. – Bakı : Ağrıdağ, 2005. – 496 s.

Əbdülsəlimzadə Q. 20 yaşlı Yanvar. – Bakı.: Şirvanəşr, 2010. – 396 s.

Qan borcu : şeirlər, poemalar. – Bakı: Nurlar NPM, 2005. – 400 s.

Yusifovlu İ. O günü göylərdən kədər yağırdı : poema, povest, oçerklər. - Bakı : Şirvanəşr, 2009. - 168 s.

Sadiq İ. Qanlı saz : şeirlər və poemalar. - Bakı : Gənclik, 2002. - 80 s.

Yanardağ S. Yanvar qırğınının intiqamı. - Bakı : Şəms, 2009. - 121 s.

Qəhrəmanlıq və iftixar tariximiz
(metodik vəsait)

Ünvan: AZ-1022 Bakı şəh., S. Vurğun küç. 88;
E-mail: info@clb.az
URL: www.clb.az

F. Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanasında
çap olunmuşdur.
Sifariş: 4
Çapa imzalanmışdır: 07.01.2018
Tirajı: 100
Pulsuz